

תקציר פעילות האגודה לזכויות האזרח בישראל

יולי 2017 – דצמבר 2017

האגודה לזכויות האזרח בישראל, שנוסדה בשנת 1972, היא ארגון זכויות האדם הוותיק והגדול בישראל והיחיד שעוסק בכל קשת הזכויות והחירויות בישראל ובשטחים הכבושים שתחת שליטתה. בתור גוף עצמאי ובלתי-מפלגתי, תפקיד האגודה הוא להבטיח אחריות דיווח וכבוד לזכויות אדם, באמצעות התייחסות להפרות בישראל ובשטחים. האגודה גם מלמדת את הציבור הרחב על זכויות אדם וחירויות אזרחיות. בדמוקרטיה נטולת חוקה ובתוך חברה מגוונת ומקוטבת, האגודה מבצעת תפקיד חיוני של קידום זכויות אדם אוניברסליות והגנה על זכויות האדם וחירויות האזרח של כל איש ואשה, ללא הבדל גזע, מגדר, מוצא, לאום, דת, השתייכות פוליטית, נטיה מינית או רקע חברתי-כלכלי.

פעילות משפטית

המחלקה המשפטית באגודה לזכויות האזרח כוללת 6 יחידות, ועוסקת בכל קשת נושאי זכויות האדם והאזרח בישראל. **היחידה לזכויות אזרחיות ופוליטיות** עוסקת במכלול רחב של זכויות וחירויות אזרחיות, ובהן חופש הביטוי, חופש המחאה וההתארגנות, הזכות לפרטיות, זכויות בהליך הפלילי, הזכות לייצוג פוליטי ועוד. **היחידה לזכויות המיעוט הערבי** נאבקת בחוקים, במדיניות ובנהלים מפלים אשר חלים על אזרחי ישראל הערבים, ומקדמת שוויון זכויות לאזרחי ישראל הערבים, לרבות שוויון בהקצאת משאבים ציבוריים, בנגישות לשירותים ציבוריים ובייצוג ברמה הארצית והעירונית. **היחידה לתחום הגירה ומעמד** עוסקת בזכויות פליטים, מבקשי מקלט ומהגרי עבודה, ובמגוון רחב של נושאים אחרים הנוגעים למדיניות ההגירה ולרשות האוכלוסין. **היחידה לזכויות חברתיות וכלכליות** פועלת לקידום ולשמירה על זכויות חברתיות, ובהן הזכות לקיום בכבוד, לדיוור, למים, לבריאות, לחינוך ולשירותי רווחה. **היחידה לזכויות האדם בשטחים הכבושים** מטפלת במגוון רחב של הפרות זכויות בידי הרשויות הישראליות בשטחי הגדה המערבית ובירושלים המזרחית. **הקו החם לפניות הציבור** מספק מענה ישיר לאזרחים/ות ולתושבים/ות שפונים אלינו כשנפגעו מהפרה של זכויותיהם.

❖ זכויות המיעוט הערבי בישראל

◆ הזכות לשוויון

ביולי 2017 [עתרנו בשנית](#), יחד עם מרכז מוסאוא ועם 37 הורים וילדים ערבים תושבי נצרת עילית, בדרישה להקים **בית ספר ממלכתי ערבי ראשון בעיר**. זאת מכיוון שגם לאחר עתירתנו הקודמת בנושא, משרד החינוך ועיריית נצרת עילית עומדים בסירובם להכיר בצורך ובזכות של תלמידי ותלמידות נצרת עילית הערבים להתחנך בשפת אמם ובמוסד התואם את צרכיהם התרבותיים והחינוכיים.

- הצטרפנו למרכז לפלורליזם ולארגונים נוספים [בעתירה](#) הדורשת להעמיד לדין את בן ציון גופשטיין, ראש ארגון "להב"ה" ופעילים נוספים בארגון, **המסיתים לאלימות ולגזענות נגד ערבים**. בתגובה לעתירה הודיעה המדינה על כוונתה להעמיד לדין את גופשטיין ופעילים אחרים.

- אנו פועלים נגד הצעת "[חוק הלאום](#)", המבקשת לתת העדפה לסממנים היהודיים של המדינה על פני אלו הדמוקרטיים, ועלולה לפגוע במיוחד בזכויות המיעוט הערבי. אנו משתתפים בדיונים בוועדה המכינה את הצעת החוק לקריאה ראשונה, והגשנו ניירות עמדה על הצעת החוק בכלל ועל סעיפים ספציפיים, ובהם הורדת מעמדה של השפה הערבית והפרדה במגורים.
- המשכנו להשקיע עבודה רבה בקידום הנגשה של שירותים ציבוריים בשפה הערבית. בין היתר אנו מטפלים בנושא הכריזה באוטובוסים וברכבת, תרגום מידע ועלונים בשמורות טבע, פארקים וגנים, תרגום חוזרי מנכ"ל של משרד החינוך, הנגשת שירותים בלשכות ההוצאה לפועל (תרגום טפסים, קליטת פקידים ערבים, כריזה בערבית בלשכות ועוד) והנגשת שירותי הרווחה בערים המעורבות.
- אנו ממשיכים לפעול נגד ה"פרופיילינג" של אזרחים ערבים בשדות התעופה, ואוספים עדויות על אפליה ובידוק בטחוני משפיל.
- נציגות האגודה הן חברות פעילות במספר קואליציות ופורומים הפועלים לקידום זכויות המיעוט הערבי, ובהם: המטה למאבק בגזענות, ועדות המעקב אחר תכנית 922, הקואליציה לקידום זכויות נשים פלסטיניות אזרחיות ישראל, ועד הפעולה לשוויון בדיני אישות, פורום שוויון הזדמנויות בעבודה ופורום העמותות של קולקטיב אימפקט.

◆ קידום זכויות האוכלוסיה הברדווית בנגב

- ביולי 2017 ניתן פסק הדין [בעתירתנו](#) בעניין ההסדרה התכנונית של הכפר הלא מוכר ואדי אלנעם. בית המשפט קבע שהעתירה מיצתה את עצמה, לאחר שהתקבלה החלטת ממשלה להקמת יישוב עצמאי לתושבי ואדי אלנעם. עוד נקבע כי התושבים יוכלו להשיג על התכנון שייקבע לאחר שיאושר במוסדות התכנון. לעמדתנו החלטת הממשלה אינה עונה על צרכי התושבים, ואנו ממשיכים ללוות אותם במאבקם.
- יחד עם ארגון "במקום" בנינו [מיניסטיט](#) המנגיש מידע על הכפרים הבלתי מוכרים בנגב ועל יוזמות ממשלתיות בתחום התכנון והבנייה המאיימות על קיומם.
- אנו ממשיכים לעקוב אחר יוזמות ממשלתיות בעניין [תוכנית חומש לנגב](#), ובעניין הקמת מכרה פוספטים בשדה בריר בנגב, אשר עלול לפגוע בתושבי האזור בכלל ובתושבי הכפרים הערבים הברדווים בפרט מבחינה בריאותית, סביבתית ותכנונית.

◆ זכויות חברתיות וכלכליות

◆ הזכות לבריאות

במסגרת [הקמפיין](#) המתמשך שלנו לרפורמה במערך הסיעוד המשכנו [להתייחס](#) להצעות שעלו על סדר היום בנושא ולקדם את הנושא בתקשורת. בנובמבר 2017 הכריזו שר האוצר ושר הבריאות על תוכנית לאומית בנושא הסיעוד, שנותנת [מענה חלקי אך משמעותי](#) לטענות שהעלינו. אנו ממשיכים לפעול כדי לוודא שמה שהובטח ייושם, וכדי להרחיב את ההישג כך שיענה על כלל דרישותינו.

- בעקבות פגיעה בזכויות מטופלים בבתי חולים דתיים, אנו [פועלים](#) מול משרד הבריאות ומול בתי החולים בדרישה לקבוע נהלים שיסדירו את הממשק שבין הטיפול הרפואי ובין הצביון ההלכתי של מוסדות בריאות דתיים.

◆ הזכות לקיום בכבוד

- אנו ממשיכים לקדם את הצעות החוק שניסחנו לביטול [פקודת המסים \(גביה\)](#) (הגישה ח"כ מרב מיכאלי) ו [להגנה על חייבים פגיעים בהוצאה לפועל](#) (מובילה ח"כ קארין אלהרר).
- טיפלו, יחד עם הקליניקה לזכויות אדם באוניברסיטת תל אביב, במעל 40 מקרים של **ניתוקי חשמל בגין חוב** של אנשים חולים, בעלי מוגבלויות ומשפחות עם ילדים קטנים. בכל המקרים הצלחנו למנוע את הניתוק, ולהסדיר תשלום חוב סביר שהולם את יכולתם הכלכלית.
- הגשנו הערות לתזכיר חוק בעניין **שלילת הבטחת הכנסה** ממי שמקבל סיוע מקרובי משפחה.
- כ"**ידידי בית המשפט**" הגשנו התייחסות להליך פלילי שמתנהל נגד אדם בשל **קיבוץ נדבות ברחבת הכותל המערבי**.

◆ זכויות במערכת הרווחה

- המשכנו לנהל את [עתירתנו](#) ולפעול מול משרד הרווחה במטרה לעגן בחקיקה את פעולתן של "ועדות ההחלטה", העוסקות בהוצאת ילדים מהבית, ולהבטיח הליך הוגן בדיוניהן.
- המשכנו לפעול מול משרד המשפטים כדי להבטיח **ייצוג הורים וקטינים** בהליכים בבית המשפט לנוער.
- פעלנו למנוע עיכובים בהעברת **תשלום למשפחות אומנה**, ואנו עוקבים אחר היישום בשטח.
- אנו פועלים לקידום מדיניות אחידה וכלל ארצית בעניין **מתן שירותים של לשכות הרווחה למתמודדי נפש**.

◆ הזכות לדיור

- ביולי 2017 התקבל תיקון לחוק, שקידמנו בשך שנים, אשר **מסדיר את היחסים בין משכירי דירות לשוכרים** ומספק הגנות לשוכרים.
- המשכנו לפעול באינטנסיביות נגד **אפליה בדיור ואפליה מחמת מקום מגורים**: [הגשנו](#) ערעור בעניין אפליית תושבי חוץ ברכישת מנויים לקאנטרי כוכב יאיר; [הגשנו](#) עתירה מתוקנת נגד רשות מקרקעי ישראל בדרישה שתקנוס חברה שהפלתה לקוח ערבי בפרויקט דיור; [פנינו](#) לרשות המתווכים במקרקעין במשרד המשפטים על מנת שתוציא הנחיה למתווכים שאסור להפלות מתעניינים ברכישה או ההשכרה של נכס לבקשתו של בעל הנכס. קיבלנו תשובה שיבחנו קביעה של כללי אתיקה בנושא. הפקנו [סרטון](#) בנושא, שהופץ בפייסבוק; [פנינו](#) לרשות מקרקעי ישראל בבקשה לקנוס חברה המשווקת דירות בבלעדיות לחברי מועדון "חבר" (משרתי הקבע בכוחות הביטחון).
- [עטרנו](#) לבית המשפט לעניינים מנהליים בשם הורים לששה ילדים שמשרד השיכון סירב להכיר בהם כ**זכאים לדיור ציבורי**. בעקבות העתירה החליט משרד השיכון להכיר במשפחה כזכאית.
- פנינו לעיריית תל אביב בבקשה לבטל אפליה בשל גיל בזכאות לדיור בהישג יד בעיר.
- בעקבות פנייתנו רענן משרד השיכון את ההנחיות בעניין הזכאות לסיוע בשכר דירה ביישובים קטנים, וכן תגבר את מספר המתרגמים לערבית במסגרת בדיקה של בקשות לסיוע.

◆ זכויות אסירים

ביוני 2017 קיבל בג"ץ [עתירה](#) שהגשנו בשנת 2014 בעניין הצפיפות הקשה בבתי הסוהר ובמתקני המעצר בישראל. בג"ץ קבע שתוך 18 חודשים (עד מרץ 2018) המדינה צריכה להקצות לכל אסיר ועצור שטח מחיה של 4.5 מ"ר כולל שירותים ומקלחת, או 4 מ"ר לא כולל השירותים והמקלחת. זהו אחד מפסקי הדין הדרמטיים בתולדות האגודה, שאם ייושם כלשונו יחולל מהפכה במערך הענישה בישראל. בתקופת הדיווח פעלנו ליישום פסק הדין, לנוכח גרירת הרגליים של הרשויות הרלבנטיות (הפרקליטות, שירות בתי הסוהר, המשרד לביטחון פנים). בין היתר פנינו ליועץ המשפטי לממשלה בדרישה לנקוט בצעדי חירום מידיים כדי לממש את פסק הדין במועד, ולמנוע ביזוי חמור של בית המשפט העליון.

- עתרנו לבג"ץ בדרישה לחייב את המחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש) לאסוף ולפלח נתונים על אלימות שוטרים לפי סוג האמצעים שבהם נעשה שימוש שלא כדין (אלות, בואש, טייזר, גז מדמיע, רימון הלם וכדורי ספוג).
- המשכנו לנהל את עתירתנו בעניין [ביטול ביקורי משפחות אצל אסירים בשבתות](#).

◆ חופש הביטוי והמחאה

בספטמבר 2017 קיבל בג"ץ את עיקר [העתירה שהגשנו](#) נגד החלטת הרשות השנייה לפסול שלושה משפטים מתשדיר של האגודה על זכויות האדם (ובהם "לדבר בערבית בלי לחשוש", "זכותי לאהוב ולהתחתן על מי שאני רוצה גם אם אני הומו"). בג"ץ הורה לרשות השנייה לאפשר את שידור התשדיר, תוך השמטת המילה "ולהתחתן". פסק הדין מדגיש את חשיבותן של זכויות האדם כאלמנט מרכזי ומוסכם במשטר הדמוקרטי של מדינת ישראל.

- בעקבות [עתירתנו](#) פרסמה עיריית ירושלים נוהל חדש, [המקל](#) על קיום אירועי מחאה במרחב הציבורי.
- בעקבות [עתירתנו](#), המשטרה החלה לפרסם באתר האינטרנט שלה רשימות לאספות ולתהלוכות.
- [עטרנו](#) לבג"ץ נגד מגבלות שמטילה המשטרה על סיקור עיתונאי בירושלים המזרחית.
- ייצגנו מפגינות ומארגני הפגנות מול המשטרה והבאנו לביטול דרישות מיותרות שהוצבו כתנאי לאישור ההפגנה.
- במסגרת [פרויקט דוקורייטס](#) המשכנו לקיים פגישות והדרכות לפעילות ולקבוצות מחאה, לעדכן ולהפיץ זכותונים וחומרי הסברה.
- [הגשנו](#) בקשה להצטרף לדיון בהרחקתו של עו"ד ברק כהן מלשכת עורכי הדין בעקבות כתב אישום שהוגש נגדו בשל פעולות מחאה שהוביל. בית הדין לאתיקה של הלשכה דחה את בקשתנו ואת ערעורו של כהן, והדיון צפוי לעבור לבית המשפט המחוזי.
- בנובמבר הסתיים בהצלחה דיון בבית המשפט העליון, שבו השתתפנו במעמד "ידיד בית המשפט". האגודה [התייצבה](#) לצד הנאשם – איש ימין שתקף במאמר חריף את הרב הצבאי לצה"ל. בית המשפט זיכה את הנאשם, והצר את תחולתה של העבירה "העלבת עובד ציבור".
- אנו פועלים נגד יוזמות חקיקה וצעדים שלטוניים להגברת הפיקוח והצנזורה על האינטרנט. בין היתר הגשנו ניירות עמדה והשתתפנו בדיוני הוועדות הרלבנטיות בכנסת בעניין [חסימת אתרי אינטרנט](#), הסרת תכנים מאתרי אינטרנט ופרסומים פוגעניים באינטרנט.

- בעקבות [פנייתנו](#) הנחה ליועץ המשפטי לממשלה את שרי הממשלה **לאפשר לעובדי מדינה להשתתף באירועים של ארגוני החברה האזרחית**, והדגיש את החשיבות הרבה בפעילותם של ארגונים אלה.
- ביולי התקיים הדיון האחרון ב**עתירתנו** נגד המהלך של שרת התרבות מירי רגב, **שמקצץ את התמיכה ממוסדות תרבות שנמנעים מלהופיע בהתנחלויות**, ומעניק בonus למוסדות שמופיעים בהתנחלויות. אנו ממתינים לפסק הדין.
- אנו ממשיכים לייצג את **פורום דו קיום בנגב נגד הניסיונות של עיריית באר שבע** להגביל את הפעילות במקלט העירוני שהוקצה להם.

◆ חופש המידע

- פעלנו נגד **חיסיון יתר והגבלות קשות על זכות העיון בארכיון המדינה**.
- הגשנו למועצת הארכיונים העליונה חוות דעת בנוגע ל**תיקון מוצע לתקנות הארכיונים**.

◆ הזכות לפרטיות

- **הופענו בבג"ץ** (כ"ידיד בית המשפט") בדיון בנושא **השימוש במצלמות מעקב במרחב הציבורי**.
- אנו משתתפים באופן שוטף **בשלושה פורומים של משרד המשפטים**: המועצה הציבורית להגנת הפרטיות; פורום שקיפות ביחידה הממשלתית לחופש מידע; וועדה ציבורית בנושא פרסום דיגיטלי של פסקי דין.

◆ הזכות לשוויון

- הגשנו, יחד עם המרכז הרפורמי לדת ומדינה ושדולת הנשים, בקשה לבג"ץ להצטרף כ"**דידות בית המשפט**" לעתירות בעניין **הפרדה מגדרית בלימודים אקדמיים**.
- בעקבות **עתירת חופש מידע** שהגשנו נגד המשרד לשירותי דת, קיבלנו מידע על **מדיניות הקבורה של אנשים ונשים טרנסג'נדרים**.
- **עטרנו** נגד הטלת אגרות על בקשות ביניים בהליכים אזרחיים, הפוגעות בזכות לשוויון בהליך המשפטי.
- **עטרנו לבג"ץ** בשמו של חייל צה"ל, ודרשנו לשים קץ ל**פרקטיקות של שידול חיילים לא יהודים להתגייר** ואילוצם להשתתף בכנסים בנושא.
- **פנינו** למשרד החינוך בדרישה **לאפשר לתלמידה להשתתף בקבוצת הכדורגל של בית הספר**, יחד עם הבנים.

בחודשים יוני-נובמבר 2017 ניתנו פסקי דין [בשורה של עתירות](#) שניהלנו יחד עם ארגונים עמיתים, ושעסקו **בתנאי השהייה במתקן "חולות"**. בית המשפט הורה למדינה להפחית את מספר השהוים בכל חדר ב"חולות" לשישה, במקום עשרה כיום, כדי למזער את הפגיעה בזכויות השהוים; וביטל את האיסורים הגורפים להכניס [מוצרי מזון](#) חומרי ניקוי למרכז השהייה. עתירות שעסקו בהיעדר פעילויות חינוך ופנאי, בהיעדרם של מחשבים ובשירות המחפיר של רשות האוכלוסין וההגירה במתקן נמחקו, בעקבות שיפורים שנעשו בעקבות הגשתן, ובכפוף להתחייבויות המדינה לשיפורים נוספים. עתירה שהגשנו יחד עם ארגונים עמיתים במאי 2017, בדרישה להגדיל את "דמי הכיס" הניתנים לשהוים ב"חולות", תלויה ועומדת.

- באוגוסט 2017 פסק בית המשפט העליון [בערעור](#) שהגשנו עם ארגונים עמיתים בעניין **גירוש מבקשי מקלט לרואנדה**. בית המשפט קבע כי אין מניעה עקרונית לעשות זאת, אולם שההסכם שחתמה ישראל עם רואנדה אינו מאפשר לגרש לשם אדם ללא הסכמתו. בהמשך לכך ישראל הודיעה שתיקנה את ההסכם, כך שיאפשר לגרש מבקשי מקלט מישראל לרואנדה בכפייה.
- ניהלנו בשיתוף קו לעובד שלושה הליכים בבית הדין לעררים נגד מדיניות רשות האוכלוסין וההגירה לדרוש ממהגרי עבודה, שהם בני זוג, **שאחד מהם יעזוב את הארץ** כתנאי שהאחר יוכל להמשיך ולעבוד. העררים הסתיימו בהסדרים פרטניים, והמדיניות הפסולה לא נדונה.
- המשכנו לנהל את עתירותינו בדרישה להעניק [סיוע משפטי](#) לאזרחים זרים השהוים בישראל, בדרישה [לבטל תקנה](#) המונעת ממהגרי עבודה, ממבקשי מקלט ומפלסטינים **גישה לבית הדין לעבודה**, ובדרישה לבטל את **"קרו הפיקדון"**, שמטרתה לעודד את מבקשי המקלט לעזוב את הארץ על ידי פגיעה בהכנסתם. כמו כן המשכנו בניהול ההליכים המשפטיים שבהם החל "קו לעובד" בעניין הבאת מהגרי עבודה באמצעות **הסכמים ביטראליים**.
- המשכנו במאבק נגד **ניתוק אספקת המים והחשמל** בדירות מפוצלות שבהן מתגוררים מבקשי מקלט בפתח תקווה. באוגוסט נדחתה עתירתנו, והגשנו ערעור לבית המשפט העליון.
- [עתרנו לבג"ץ](#) (באמצעות הקליניקה לזכויות פליטים באוניברסיטת תל-אביב) בדרישה להורות לבתי החולים ולרשות האוכלוסין וההגירה **לתקן מסמכי תיעוד על לידה** הניתנים למהגרים ולמבקשי מקלט, ולכלול בהם גם את שם האב ולא רק את שם האם.
- בהליך שאליו [הצטרפנו](#) לפני כעשור כ"ידידי בית המשפט", פסק בג"ץ בספטמבר 2017 שלשר הפנים אין סמכות בחוק **לשלול את תושבותם** של חברי הפרלמנט הפלסטיני תושבי ירושלים המזרחית. עם זאת בית המשפט נתן לכנסת שישה חודשים כדי לתקן את החוק בעניין, ככל שתראה זאת לנכון.
- אנו [מייצגים](#) בשיתוף עדאלה את עלאא זיוד, אזרח ישראלי שהורשע במעורבות בפיגוע, בהליך שהגיש נגדו שר הפנים **לביטול אזרחותו**. עמדתנו היא שהמשפט הפלילי, ולא ביטול אזרחות, הוא הדרך להתמודד עם עבירות חמורות; ושביטול האזרחות מפלה לרעה אזרחים ערבים, מבוסס על שיקולים זרים ואינו מידתי.
- בדצמבר 2017 דחה בית הדין לעררים (ערכאת הביקורת בענייני הגירה ומעמד) ערר שהגשנו בשם אדם **מחוסר אזרחות**, בבקשה לשדרג את מעמדו ממעמד ארעי למעמד קבע. אנו מתעתדים להגיש ערעור לבית המשפט המחוזי.

לציון 50 שנה לכיבוש יצרנו קמפיין תחת הכותרת "מדינה ללא גבולות". ביקשנו להאיר זרקור על המציאות שהתגבשה ב-50 שנות הכיבוש, של מדינה שלא ברור מהם גבולותיה, ועל ההשלכות של מדיניות העמימות בכל הנוגע לזכויות אדם. העלינו לאוויר [מיניסייט](#) בשלוש שפות, שקודם [בפייסבוק](#) באמצעות [משחק אינטרנטי](#). קדם לכך מכתב ששלחנו לראש הממשלה, שבו ביקשנו לקבל את עמדתה הרשמית של המדינה בנוגע לגבולותיה. אנו ממשיכות בעבודה ציבורית בנושא.

◆ הגדה המערבית

- בספטמבר 2017 נמחקה [העתירה](#) שהגשנו בשנת 2007 נגד הכוונה להרוס את הכפר ח'ירבת זנוטה שבדרום הר חברון. המדינה הודיעה כי אין ברצונה לממש לעת הזו את צווי ההריסה, ובפסק הדין נקבע כי צווי ההריסה לא יבוצעו, כל עוד לא תיעשה בנייה חדשה בכפר.
- המשכנו לנהל את [עתירתנו](#) נגד "חוק ההסדרה".
- [פנינו](#) ליועמ"ש אי"ש בעקבות החרמות מסיביות של מבנים טרומיים שנתרמו לתושבים פלסטינים בגדה.
- [פנינו](#) לאלוף פיקוד מרכז בדרישה לבטל צווים שהורו לשתי קהילות בבקעת הירדן לפנות את רכושן משטח מגוריהן. אנו בקשר עם עורכי הדין המייצגים את הקהילות.
- [פנינו](#) לצבא בדרישה לשנות צו, המאפשר כניסה של עיתונאים לשטח צבאי סגור בגדה המערבית רק אם יש ברשותם תעודת עיתונאי מטעם לשכת העיתונות הממשלתית, וכך מונע את כניסתם של עיתונאים פלסטינים רבים.
- [פנינו](#) לאלוף פיקוד מרכז בדרישה שיבטל צו שהוציא לסגירת שמונה חברות תקשורת בשטחים הכבושים.
- התחלנו לפעול נגד ההכבדה בהגבלות תנועה שמנה סובלים הפלסטינים באזור H2 שבחברון בשנתיים האחרונות.

◆ ירושלים המזרחית

- ביום ירושלים [פרסמנו](#) בשלוש שפות מסמך עובדות ונתונים על ירושלים המזרחית, המתבסס, בין היתר, על בקשות חופש מידע ששלחנו לרשויות. למסמך נלווה [סרטון קצרצר](#) שהפקנו ופרסמנו בפייסבוק, וכן פוד-קסט באנגלית שהציג את עיקרי הנתונים.
- [עתרנו](#) לבג"ץ בעקבות הגבלות שהטילה המשטרה על סיקור עיתונאי של המתרחש בעיר העתיקה בירושלים ובסביבותיה.
- פרסמנו [נייר עמדה](#) בעברית, ערבית ואנגלית, בעניין ההצעה להקים רשות מוניציפלית נפרדת לשכונות שמעבר לחומת הפרדה בירושלים. אנו פועלים מול גורמים בעלי השפעה בניסיון לעצור את המהלך.
- בהמשך [לעתירה](#) שהגשנו בשנת 2014, אנו ממשיכים לפעול מול חברת הגיחון ונציגי התושבים כדי לקדם פתרון מוסכם שיאפשר [אספקת מים סדירה](#) בשכונות שמעבר לחומה.
- בהמשך [לעתירה](#) שהגשנו בשנת 2010, ערכנו פגישות וסיורים עם משרד התקשורת ועם חברת הדואר כדי להמשיך לצמצם את הפערים והחוסרים בשירותי הדואר בירושלים המזרחית.
- אנו ממשיכים לפעול כדי לשפר את מערך ההסעות לבתי הספר של תלמידים המתגוררים בשכונות שמעבר לחומת הפרדה, וכדי להביא לפתיחה של תחנות טיפת חלב נוספות בירושלים המזרחית.

מוקד פניות הציבור מורכב כיום מתשעה מתנדבים/ות ועובד בליווי צמוד של מנהלת פניות הציבור ובסיוע שלושת המתמחים באגודה. בתקופת הדיווח התקבלו במוקד כ-1,500 פניות. מענה לפונים ניתן בעברית, באנגלית, בערבית וברוסית. המענה כולל מידע על מיצוי זכויות והתמודדות עם הפרתן, סיוע בהבנת החוק ובניסוח פניות לרשויות, הפניה לארגונים עמיתים ולאגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים, והתכתבות אנשי המוקד עם הרשויות המפרות.

להלן מספר דוגמאות לפניות שטופלו במסגרת פניות הציבור: בעקבות פנייתנו, חברת עמידר תיקנה ליקויים בטיחותיים ותברואתיים בדירתו של דייר בדיר הציבורי, נכה בן 80; פעלנו יחד עם פורום הדיור הציבורי כדי להאריך את התקופה שבה דיירי הדיור הציבורי הזכאים לכך יוכלו לרכוש את דירותיהם; בעקבות פנייתנו הושבו לאישה נכה ואם יחידנית לארבעה ילדים קטנים קצבאות ביטוח לאומי שנשללו ממנה; בעקבות פנייתנו התקבלה לגן בבית"ר עילית ילדה שהופלתה מחמת מוצאה המזרחי; פנינו לעיריית חולון בשמו של נכה המרותק לכיסא גלגלים, שכלי רכב חונים מונעים ממנו כניסה ויציאה מביתו; פנינו בשמו של אזרח ערבי בעקבות פרופיילינג פסול ופוגעני בכניסה לקניון. הקניון הציע לפצותו בסכום סמלי, ונראה כי הפונה יגיש תביעה אזרחית.

חינוך לזכויות אדם

מחלקת החינוך פועלת לקידום חינוך לערכי זכויות אדם ודמוקרטיה, ולקידום החינוך נגד גזענות. אנו פועלים במערכת החינוך ובמוסדות להכשרת מורים (מכללות ובתי ספר לחינוך באוניברסיטאות) בחברה היהודית ובחברה הערבית בישראל. הפעילות מתבצעת בשתי שפות דרך אנשי חינוך יהודים וערבים שעובדים ביחד.

הכשרות, סדנאות, כנסים וימי עיון

לציון יום זכויות האדם הבינלאומי תכננו לקיים כנס בנושא זכויות עובדים, בשיתוף עם משרד החינוך ועם המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח). ערב לפני הכנס נודע לנו מהתקשורת כי שר החינוך בנט הורה לעובדי משרדו לא להגיע לכנס, ולמעשה ביטל אותו. החלטנו לקיים את הכנס בכל זאת: הוא הועבר לבית הספר תיכונט בתל אביב בהזמנת מנהל בית הספר, ושידרנו אותו בשידור חי בפייסבוק, עבור נשות ואנשי החינוך שלא יכלו לקחת בו חלק. ביטול הכנס זכה להד תקשורת רב, ובתקשורת פורסמו מספר מאמרים שביקרו את החלטתו של השר והדגישו את החשיבות של חינוך לזכויות אדם. פנינו ליועץ המשפטי לממשלה, שהביע תמיכה בעמדתנו והדגיש את החשיבות הרבה של פעילות האגודה. מינפנו את האירוע למטרת גיוס המונים, והפקנו קמפיין שבו גויסו כ-50,000 ₪ (ראו להלן, תחת "פעילות ציבורית").

- בתקופת הדיווח קיימו פעילות ענפה במכללות להכשרת מורים ובבתי ספר לחינוך באוניברסיטאות. באוניברסיטת חיפה אנו מעבירים קורס אקדמי סמסטריאלי; העברנו סדנאות הכשרה לסטודנטים ולמרצים באוניברסיטת תל אביב, במכללת אלקאסמי, במכללת קיי, במכללת לוינסקי, במכללת אפרתה בירושלים ובבית ברל.
- קיימו כנס לכ-150 סטודנטיות/ים במכללת קיי.
- העברנו השתלמויות הכשרה בנושא "חינוך לזכויות אדם – אתגרים בהוראת האזרחות" לעשרות מורים לאזרחות בחברה הערבית. נוסף על כך אנו מייעצים ומלווים את פורום המורים לאזרחות בחברה הערבית, במיוחד לנוכח הבעיות שהמורים הערבים נתקלים בהם בהעדר ספר לימוד בערבית ולנוכח השינויים במקצוע האזרחות.
- בשיתוף עם עיריית תל אביב, אנו מקיימים קורס לקולנוענים צעירים, שבסופו יפקו סרטים בנושא זכויות אדם ויוצגו בסינמטיק תל אביב.
- העברנו השתלמות בנושא חינוך נגד גזענות וצילום חברתי בכפר בלום.
- העברנו סדנת הכשרה בנושא חינוך נגד גזענות לרכזות בארגון מהפך-תגייר.
- העברנו סדנה לעובדות סוציאליות בחיפה.

❖ תכנים פדגוגיים

- לקראת שבוע זכויות האדם 2017 פרסמנו בשיתוף משרד החינוך כרזה בנושא זכויות עובדים, ולצידה חומרים חינוכיים לגילים שונים, לרבות פעילות דרך המחשב, [בעברית](#) ו**[בערבית](#)**.
- "הסדנא" – אתר מחלקת החינוך [בעברית](#) ו**[בערבית](#)**, כולל מאגר של חומרים רבים בנושא חינוך לדמוקרטיה ולזכויות אדם וחינוך נגד גזענות. האתר מתעדכן באופן שוטף במערכי שיעור ובפוסטים על נושאים שעל סדר היום הציבורי (למשל – חופש הביטוי, הטרדות מיניות, גזענות), על פרויקטים של המחלקה ועל כנסים ואירועים שהאגודה שותפה להם. כמו כן אנו מפיצים ניזולטרים בעברית ובערבית לאלפי נשות ואנשי חינוך. בתקופת הדיווח גלשו 1,344 צופים ייחודיים בחודש במוצע באתר הסדנא בעברית, ו-3,160 באתר בערבית.

❖ קידום מדיניות

אנו פועלים מול קובעי מדיניות בכירים במשרד החינוך ובמכללות להכשרת מורים, במטרה לקיים דיאלוג סביב החינוך לערכי דמוקרטיה וזכויות אדם ולמאבק בגזענות. בין היתר שלחנו למועצה להשכלה גבוהה ניירות מדיניות בנושא החשיבות של שילוב חינוך נגד גזענות בהכשרת מורים, והשתתפנו בשולחן עגול של המועצה בנושא זה; העברנו לוועדת החינוך של הכנסת ולמשרד החינוך נייר מדיניות עם המלצות בנושא חינוך נגד גזענות והשתתפנו בישיבת ועדת החינוך בנושא חינוך לסובלנות; נפגשנו עם בכירים במשרד החינוך; פרסמנו מאמר אקדמי בכתב עת שעוסק בהכשרת מורים ומופץ במכללות, המסכם את ניסיונו מהקורס שלנו באוניברסיטת חיפה.

פעילות ציבורית

הצוות הציבורי של האגודה פועל להעלות מודעות ציבורית לגבי נושאים חשובים הנוגעים לזכויות אדם בישראל ובשטחים הכבושים שבשליטתה ולספק מידע חשוב לציבור בישראל ומחוצה לה. זאת באמצעות מגוון כלים ובהם קידום מדיניות מול הכנסת, הממשלה ורשויות נוספות, עבודה מול התקשורת הממוסדת ובמדיה חברתית, וארגון פעילות ציבורית וקמפיניים.

❖ קידום מדיניות

האגודה משקיעה מאמצים רבים למאבק ביוזמות חקיקה המאיימות **לצמצם את המרחב הדמוקרטי בישראל**. בתקופת הדיווח פעלנו בין היתר הצעת "**חוק הלאום**" (ראו פירוט לעיל בחלק על זכויות המיעוט הערבי), נגד הצעת חוק המבקשת **לבטל את הפטור ממס לארגונים**, נגד הכוונה להקים ועדת חקירה לארגונים, ובעניין הצעת חוק לאיסור לשון הרע על חיילי צה"ל. בנובמבר פרסמנו **מסמך מעודכן** המרכז את הצעות החוק ואת היוזמות האנטי-דמוקרטיות.

פעילות קידום המדיניות של האגודה כוללת פגישות עבודה שוטפות עם חברות וחברי כנסת ועם שרים ופקידי ממשל בכירים, הגשת ניירות עמדה בנושאים שונים בהם עוסקת האגודה והשתתפות במגוון דיונים בוועדות הכנסת. נוסף על המאבק ביוזמות אנטי-דמוקרטיות פעלנו מול קובעי המדיניות במגוון רחב של נושאים שבתחום פעילותנו, ובהם: **תיירות מרפא**; **זכויות חייבים חסרי אמצעים בהוצאה לפועל**; יישום פסק הדין בעניין הצפיפות בבתי הסוהר; חקיקה בעניין **גבולות ירושלים**; פתיחת ארכיונים של המדינה; זכויות בהליכי רווחה; הכנה וקידום של הצעת חוק לקביעת מדד לקיום בכבוד; הרחבת סמכויות פקחים; מעצרים מנהליים; החינוך בירושלים המזרחית; שימוש המשטרה בטייזר; מצלמות גוף לשוטרים; פרסום נהלי המשטרה; אשפוז סיעודי; **סמכויות בתי הדין הרבניים**; הסרת תוכן באינטרנט; ניתוקי מים והנחות במחירי המים; הסדרת שוק השכירות; דיור בר השגה.

כמו כן הגשנו ניירות עמדה והשתתפנו בכנסים, פגישות ודיונים במסגרת חברותנו במגוון **קואליציות ופורומים**, ובהם: הקואליציה להעסקה ישירה, פורום זכויות עובדים, יוזמת "**האקדח על שולחן**

המטבח", קואליציה של ארגוני נשים נגד הדרת נשים, תכנית גוונים ישראל. במסגרת חברותנו ב-INCLO לקחנו חלק בכתיבת **דוח** על צמצום המרחב הדמוקרטי.

❖ תקשורת

בחודשי הדיווח זכתה האגודה למאות אזכורים מגוונים בתקשורת בעברית ובערבית, ובכלל זה: דיווחים חדשותיים על פעילות האגודה, תגובותינו על נושאים שעל סדר היום הציבורי וסיקור אירועים שהאגודה לקחה בהם חלק. חברות וחברי צוות האגודה התראיינו תכופות לכלי התקשורת המובילים ופרסמו מאמרי דעה.

בין נושאי הדברור המרכזיים **בעברית**: [המאבק בעוני והצעת חוק "הזכות לקיום בכבוד"](#); [ביטול הכנס המשותף לאגודה ולמשרד החינוך](#); [שימוש ב"בואש" לפיזור הפגנות](#); [עתירתנו נגד "חוק ההסדרה"](#); [פסק הדין בעתירתנו בעניין הכנסת מוצרי מזון ל"חולות"](#); [התנגדותנו להטלת אגרות על תביעות ייצוגיות](#); [אפליה בשיווק דירות](#); [עתירתנו נגד מנגנון התמריצים והקנסות על הופעה בהתנחלויות](#); [מאבקנו נגד ניתוקי מים](#); [קריאתו של שר הביטחון להחרים חנויות של ערבים](#); [פסק הדין בעניין "העלבת עובד ציבור"](#); [הנחיית היועמ"ש לממשלה לשרים לאפשר לעובדי ציבור להשתתף באירועים של ארגוני זכויות אדם](#).

בין נושאי הדברור המרכזיים **בערבית**: המצב בשכונות שמעבר לגדר ההפרדה בירושלים; פסק הדין בעתירתנו נגד אפליה בקאנטרי בכוכב יאיר; עתירתנו נגד שלילת אזרחות; עתירתנו להקמת בית ספר ערבי בנצרת עילית; עתירתנו נגד הגבלת סיקור עיתונאי בירושלים; עתירתנו נגד סגירת חנויות בירושלים המזרחית; עמדתנו בעניין הקמת רשות מוניציפלית חדשה לשכונות שמעבר לגדר ההפרדה בירושלים; התנגדותנו לסגירת סוכנויות תקשורת והחרמת ציוד בגדה המערבית; התנגדותנו לפיטורי אשת התקשורת מקבולה נסאר בשל עמדותיה הפוליטיות; התבטאותו של שר הביטחון בעניין שלילת אזרחותם של תושבי ואדי עארה; דוח "תמונת מצב" שפרסמו.

❖ אינטרנט ומדיה חברתית

בחודשי הדיווח המשכנו להיות פעילים מאד ברשתות החברתיות ובפלטפורמות אינטרנטיות שונות. הפעילות השוטפת בפייסבוק כוללת הדהוד של מאבקים ועתירות בולטות של האגודה, התייחסות לנושאים שעל סדר היום הציבורי, קמפיינים בנושאי פעילות מרכזיים והנעה לפעולה שנועדה להפעיל לחץ נקודתי על מקבלי החלטות. כתוצאה מהפעילות האינטנסיבית נמשכה העלייה המרשימה במספר האוהדים שלנו בפייסבוק ובאינטראקציה שמקבלים התכנים שלנו. דף הפייסבוק של האגודה בעברית עלה בחודשים יולי-דצמבר מכ-64,000 לייקים למעל 75,000 לייקים. דף הפייסבוק של האגודה בערבית עלה מכ-16,600 למעל 22,000 לייקים. דף הפייסבוק של האגודה באנגלית עלה מכ-6,000 למעל 12,000 לייקים.

אתר האגודה בעברית, באנגלית ובערבית מתעדכן מדי יום במידע שוטף על דיונים בבתי המשפט, החלטות הכנסת ופעילויות האגודה. כל הפרסומים של האגודה זמינים באתר, שנתפס בידי רבים כמאגר מידע מוביל בנושא זכויות אדם בישראל. בחודשים יולי-נובמבר זכה האתר בעברית לממוצע של 20,449 צופים שונים בחודש, האתר בערבית – לממוצע של 2,023 צופים שונים בחודש, והאתר באנגלית – לממוצע של 1,641 צופים שונים בחודש. כמו כן נרשמו בתקופה זו סך של מעל 2,200 צפיות במיני-סייטים של האגודה ([דוח תמונת מצב 2016](#), [קמפיין הסייט](#), [קמפיין "מדינה ללא גבולות"](#), [דוח תמונת מצב 2017](#))

בטוויטר עומד מספר העוקבים על כ-21,000 בעברית וכ-3,600 באנגלית.

לערוץ **היוטיוב** של האגודה מועלים סרטונים בקביעות. נכון ל-11.12.2017, רשומים כ-4,200 אנשים כמנויים לערוץ, וסך הצפיות בכל הסרטונים עומד על 3,813,753.

ידיעוני האגודה: [ניוזלטר האגודה](#) נשלח אחת לשבועיים כל שבוע לכ-13,200 מנויים בעברית, ולכ-3,230 מנויים באנגלית. [ידיעון הכנסת](#) נשלח מדי שבוע לכ-3,600 מנויים בעברית ולכ-980 מנויים באנגלית. כמו כן, לרשימת התקשורת הבינלאומית יש כ-680 מנויים.

סרטונים: בתקופת הדיווח הרחבנו משמעותית את השימוש בסרטונים קצרים, המופקים בתוך האגודה, עולים לחשבון היוטיוב שלנו ומופצים בפייסבוק. בתקופת הדיווח הופקו סרטונים אלה: [מדריך למפגין](#), [פתיחת בית ספר בערבית בנצרת](#), [מבחן המתווכים](#), [יום ירושלים](#).

קמפיינים: הקמפיינים כוללים עבודה מרוכזת של קידום מדיניות, תקשורת ופעילות באתר האגודה וברשתות החברתיות:

- **50 שנה לכיבוש:** ראו להלן, בחלק על זכויות האדם בשטחים הכבושים.
- **סיעוד:** המשכנו בקמפיין שהאגודה מובילה בשנים האחרונות, שמטרתו לקדם ביטוח סיעודי. במסגרתו המשכנו [לקרוא לציבור להפעיל לחץ על מקבלי ההחלטות](#), ולפנות אליהם ברשתות חברתיות ובמיילים.
- **ניסיונות השתקה:** גם השנה עמדה האגודה בחזית המאבק בניסיונות ההשתקה של גורמי ממשל. פרסמנו פוסטים בעניין [החקירה נגד דין יששכרוף](#), [הניסיון לייצר קוד אתי באקדמיה](#), [התערבות שרת התרבות בתכנים של יצירות אמנות ותרבות](#) ועוד. יצאנו במהלך [לגיוס המונים](#) סביב המאבק בהשתקה, שכלל [סרטון](#) שהפקנו והופץ בפייסבוק ובניוזלטרים. [קמפיין נוסף לגיוס המונים](#) התבצע במהלך שבוע זכויות האדם, בעקבות המתקפה של של שר החינוך נפתלי בנט נגד האגודה (ראו לעיל, תחת "פעילות חינוכית").

❖ שבוע זכויות האדם, דצמבר 2017

לציון יום זכויות האדם הבינלאומי פרסמנו את [דוח תמונת מצב](#) – הסקירה השנתית על מצב זכויות האדם בישראל ובשטחים הכבושים, בעברית, ערבית ואנגלית.

הכנסת ציינה לבקשתנו את יום זכויות האדם בדיונים מיוחדים בוועדות, [ובכנס מרכזי](#) בנושא הזכות לקיום בכבוד, שבו נכחו חברות וחברי כנסת מכל סיעות הבית.

קיימנו **אירועים** פתוחים לקהל במתכונת "שיחה על הבר", עם עורכות דין מהאגודה ואורחים נוספים: בבאר שבע – על פרופיילינג, בחיפה – על הגבלת חופש הביטוי בתרבות והאמנות, ובתל אביב – על זכויות במערכת הרווחה. בנצרת התקיים מופע מחול בנושא חופש הביטוי בקרב נשים.

בדף **הפייסבוק** בעברית העלינו פוסטים סביב האירועים השונים וסביב דוח תמונת מצב. שידרנו בשידור חי את הכנס של מחלקת חינוך בנושא זכויות עובדים ואת הכנס בכנסת בנושא הזכות לקיום בכבוד. בדף הפייסבוק בערבית פרסמנו פוסטים עם סוגיות חשובות שהגולשים התבקשו להביע עליהן את דעתם. פוסטים אלה זכו לאהדה והדיון היה רב משתתפים.

בתקשורת בעברית פורסמו אייטמים רבים סביב ביטול הכנס על זכויות עובדים. דוח תמונת מצב פרסם בהרחבה באתר nana10, ואנשי צוות האגודה התראיינו לתקשורת הכתובה והמשודרת.

❖ מתנדבים

בתקופת הדיווח פעלו באגודה 23 מתנדבות ומתנדבים, מהם 9 בפניות הציבור, 11 נוספות/ים באופן קבוע לאורך זמן או לתקופה קצובה (סיוע במרכז המידע, סיוע במחקר משפטי, סיוע במחלקת חינוך, קשר עם משפחות של ילדי מהגרים), ו-3 לפרויקטים חד-פעמיים (צילום אירועים, סיוע במחקר משפטי, עריכת סרטון וידאו).